

2014

Memòria

ÍNDIX

I. Actuacions realitzades	... 4
I.1. Investigació	... 4
I.1.1. Recopilació de documentació escrita i gràfica sobre els béns culturals i naturals que integren el Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla	... 4
I.1.2. Transcripció i estudi dels estatus de la Confraria de la Sang	... 4
I.2. Conservació	... 5
I.2.1. <i>Programa de conservació de l'Arxiu Municipal de Castalla</i>	... 5
I.2.2. Participació en la incoació d'expedient per a complementar la declaració de bé d'interès cultural del castell i les muralles de Castalla	... 10
I.2.3. Inclusió d'escut heràldic en l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i el Registre General de Béns d'Interès Cultural d'Espanya	... 11
I.2.4. Preparació d'un dossier informatiu per a aconseguir que la Dansa de Castalla siga declarada bé immaterial de rellevància local	... 12
I.2.5. Supervisió del trasllat dels objectes de la casa del Dr. Sapena	... 12
I.2.6. Protecció de les pintures de la futura seu de l'Ajuntament de Castalla al carrer Major	... 13
I.2.7. Seguiment arqueològic en les obres de consolidació dels carrers Carril de la Sang i Trinquet	... 13
I.2.8. Donació de Vicent Rico Bernabeu	... 14
I.2.9. Treballs de consolidació i adequació de l'aljub de la vila medieval de Castalla situada al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla	... 16

I.3. Restauració	... 22
I.3.1. Restauració de les figures del Betlem municipal	... 22
I.4. Didàctica	... 23
I.5. Difusió	... 23
I.5.1. Col·laboració amb el Museu Arqueològic Provincial d'Alacant en l'exposició <i>El vino en Alicante</i>	... 24
I.5.2. Publicació de notícies en premsa	... 24
I.5.3. Xarxes socials	... 24
I.5.3.1. Bloc <i>Castalla: Cultura, Història i Patrimoni</i>	... 24
I.5.3.2. Twitter: @CastallaCHP	... 28
I.5.3.3. Facebook: https://es-es.facebook.com/SMPatrimoniCulturalCastalla	... 29
I.5.3.4. Facebook: altres	... 30
I.5.4. Publicació de treballs	... 30
I.5.5. Participació en jornades, seminaris i congressos	... 31
I.5.6. Ampliació de la biblioteca auxiliar del Servei Municipal de Patrimoni Cultural	... 32
I.5.7. Jornada de portes obertes al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla	... 33
I.5.8. Col·laboració en la Fira de Sant Isidre 2014	... 34
I.5.9. Jornada de portes obertes a la futura seu de l'Ajuntament de Castalla al carrer Major	... 34
I.5.10. Presentació del llibre <i>La Iglesia de Nuestra Señora de la Asunción de Castalla. Actuaciones patrimoniales 2005-2010</i>	... 36
I.5.11. Presentació de la guia de visita <i>El Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla. Una porta oberta cap al patrimoni natural. Guia de visita de fauna i flora</i>	... 37
I.5.12. Actualització de la fitxa del <i>Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla</i> del Portal Iberoamericano de Gestión Cultural	... 37

I.6. Formació	... 38
I.7. Tasques administratives	... 38
II. Consideracions finals	... 38
II.1. Aspectes generals	... 38
II.2. Investigació	... 40
II.3. Conservació	... 40
II.4. Restauració	... 44
II.5. Difusió	... 44

La present memòria recull, sintèticament, l'activitat desenvolupada pel Servei Municipal de Patrimoni Cultural de Castalla (SMPC) en l'any 2014.

Per a una major comoditat, les dades disponibles s'han classificat en dos grans grups:

- **Actuacions realitzades**, on s'inclouen totes les intervencions realitzades en els camps d'investigació, conservació, restauració, didàctica, difusió i formació; així com les tasques administratives.
- **Consideracions finals**, on es reflexiona sobre el treball realitzat i el camí a seguir en l'any 2015.

I. Actuacions realitzades

I.1. Investigació

I.1.1. Recopilació de documentació escrita i gràfica sobre els béns culturals i naturals que integren el Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2009-Actualitat.
- **Descripció:** Dins del *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla*¹, una de les parts fonamentals és la compilació de tota la documentació possible, per al seu anàlisi i estudi, sobre els béns que conformen l'esmentat conjunt. Aquesta informació pot referir-se a treballs publicats, fotografies inèdites o publicades, i/o documents depositats a l'Arxiu Municipal de Castalla, l'Arxiu Municipal de Xixona, l'Arxiu del Regne de València, l'Arxiu Històric Nacional, o l'Arxiu de la Corona d'Aragó, entre altres.

I.1.2. Transcripció i estudi dels estatuts de la Confraria de la Sang

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2014-Actualitat.
- **Descripció:** En col·laboració amb la Confraria de la Sang i experts en paleografia de la Universitat d'Alacant s'han transcrit i estudien els estatus de l'esmentada confraria; amb l'objectiu de conèixer millor la seua història.

---

¹ Més informació en <http://bit.ly/UkcrVA>.

I.2. Conservació

I.2.1. Programa de conservació de l'Arxiu Municipal de Castalla

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2011-Actualitat.
- **Descripció:** Per a garantir el bon estat de conservació de la secció històrica de l'Arxiu Municipal de Castalla, en la part que es troba a la casa de la família Rico s'ha instal·lat un humidificador que ajude a mantenir en uns paràmetres adequats el nivell d'humitat de la sala on es troba el fons documental (làm. 1). D'aquesta manera es frenarà el deteriorament dels documents a causa de la baixa humitat. A més, es continua amb la neteja sistemàtica de la sala, per a evitar l'acumulació de brutícia (làm. 2) i s'ha realitzat un tractament contra el corc de la fusta present en les bigues d'aquest espai (làm. 3).

Làmina 1. Humidificador instal·lat a la secció història de l'Arxiu Municipal situat a la casa de la família Rico.

Làmina 2. Neteja de la secció història de l'Arxiu Municipal de Castalla situada a la casa de la família Rico.

Làmina 3. Tractament de les bigues contra el corc de la fusta.

Junt amb aquesta actuació s'ha continuat amb els mesuraments setmanals de la temperatura i la humitat, mesuraments que, des de juliol de 2013, també es realitzen a la sala d'arxiu que es troba al propi edifici de l'Ajuntament, amb la instal·lació d'un controlador de temperatura i humitat (làm. 4). Els resultats dels mateixos són els següents (figs. 1-20):

Làmina 4. Termohigròmetre instal·lat a la secció de l'Arxiu Municipal de Castalla situat a l'edifici de l'Ajuntament.

Casa de la família Rico

Temperatura mitjana (°C)					
Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
16,73	17,60	18,32	17,56	17,84	19,53

Temperatura mitjana (°C)					
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
18,47	18,92	18,86	18,31	17,01	17,73
Total (°C)					
18,07					

Figures 1-3.

Temperatura màxima registrada (°C)			
2011	2012	2013	2014
24,10	26,30	19,90	19,53

Figura 4.

Temperatura mínima registrada (°C)			
2011	2012	2013	2014
11,20	4,50	8,20	16,73

Figura 5.

Humitat mitjana (%)					
Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
43,90	41,40	40,39	47,91	52,73	54,75

Humitat mitjana (%)					
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
54,20	56,79	58,64	57,19	53,42	47,11

Total (%)					
50,70					

Figures 6-8.

Humitat màxima registrada (%)			
2011	2012	2013	2014
78,70	67,20	67,70	58,64

Figura 9.

Humitat mínima registrada (%)			
2011	2012	2013	2014
37,40	44,50	41,50	40,39

Figura 10.

Ajuntament de Castalla

Temperatura mitjana (°C)					
Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
15,17	15,51	16,61	17,66	21,31	23,64

Temperatura mitjana (°C)					
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
23,58	27,23	22,80	22,80	21,28	16,41

Total (°C)	
20,65	

Figures 11-13.

Temperatura màxima registrada (°C)			
2011	2012	2013	2014
-	-	27,70	27,23

Figura 14.

Temperatura mínima registrada (°C)			
2011	2012	2013	2014
-	-	14	15,17

Figura 15.

Humitat mitjana (%)					
Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
51,83	48,08	47,91	48,36	45,84	52,05

Humitat mitjana (%)					
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
48,57	46,79	49,38	51,76	45,15	50,63

Total (%)
48,86

Figures 16-18.

Humitat màxima registrada (%)			
2011	2012	2013	2014
-	-	54,26	52,05

Figura 19.

Humitat mínima registrada (%)			
2011	2012	2013	2014
-	-	41	45,84

Figura 20.

1.2.2. Participació en la incoació d'expedient per a complementar la declaració de bé d'interès cultural del castell i les muralles de Castalla²

- **Número d'expedient de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport:** Desconegut.
- **Estat:** Finalitzat.
- **Data d'execució:** 2013 i 2014.
- **Descripció:** El Servei Municipal de Patrimoni Cultural de Castalla ha col·laborat amb la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, en la culminació de la declaració de bé d'interès cultural del Castell de Castalla. Aquesta ha consistit a fixar l'entorn de protecció, establir les pautes patrimonials i urbanístiques que regiran sobre

² Més informació en <http://bit.ly/1kHuAsZ> i <http://bit.ly/1zRolrc>.

aquest entorn; i elaborar un llistat amb tots els béns culturals materials del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla objecte de protecció (fig. 21).

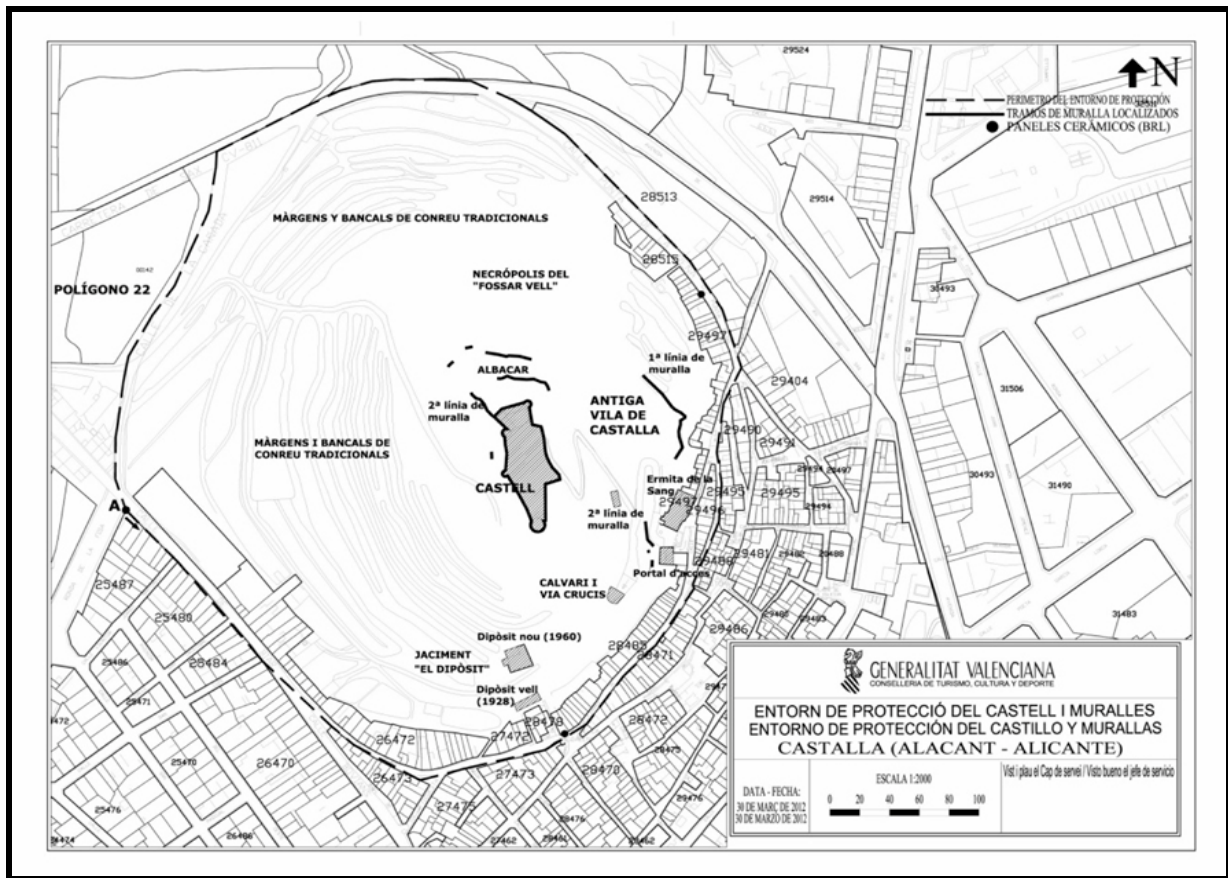

Figura 21. Entorn de protecció del castell i les muralles de Castalla.

I.2.3. Inclusió d'escut heràldic en l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i el Registre General de Béns d'Interès Cultural d'Espanya³

- **Número d'expedient de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport:** Desconegut.
- **Número d'expedient del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport:** Desconegut.
- **Estat:** Finalitzat.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** El SMPC ha col·laborat amb la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, amb la inclusió de l'escut heràldics de Castalla, en l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i el Registre General de Béns d'Interès Cultural d'Espanya.

³ Més informació en <http://bit.ly/1F5gASi>.

I.2.4. Preparació d'un dossier informatiu per a aconseguir que la Dansa de Castalla siga declarada bé immaterial de rellevància local

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2014-actualitat
- **Descripció:** Castalla té entre les seues tradicions la denominada Dansa, manifestació cultural que forma part de les festes relacionades amb el cicle agrícola també conegudes com "festes de collita". D'origen incert, almenys de moment, però perfectament documentada a finals del segle XIX (1896), la Dansa és la única festa d'aquestes característiques que es celebra Castalla (lám. 5). Per això, junt amb la Comissió de les Danses, el SMPC treballa per a que la nostra Dansa siga declarada, per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports, bé immaterial de rellevància local.

Làmina 5. Dansa de Castalla (2011).

I.2.5. Supervisió del trasllat dels objectes de la casa del Dr. Sapena

- **Estat:** Executada.

- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** Amb motiu de la demolició de la casa del Dr. Sapena, es va supervisar el trasllat dels objectes que hi havia al seu interior, fins a dependències municipals on es troben custodiats, per a evitar la seua destrucció.

I.2.6. Protecció de les pintures de la futura seu de l'Ajuntament de Castalla al carrer Major

- **Estat:** Executada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** Per a evitar impactes negatius sobre les pintures en paper localitzades a la planta baixa de futura seu de l'Ajuntament de Castalla al carrer Major, a causa de les obres en ella realitzades, es va procedir a cobrir-les.

I.2.7. Seguiment arqueològic en les obres de consolidació dels carrers Carril de la Sang i Trinquet

- **Número d'expedient de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport:** 2014/0565-A (SS.TT.: A-2014-158).
- **Estat:** Finalitzat.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** El seguiment arqueològic ha consistit en la supervisió visual dels treballs desenvolupats a la zona d'actuació, situada dins de l'entorn de protecció del castell i les muralles de Castalla. Els treballs de consolidació no han afectat a cap bé cultural. A més, en el seguiment arqueològic no es va documentar cap bé d'aquest tipus (lám. 6).

Làmina 6. Seguiment arqueològic als carrers Carril de la Sang i Trinquet.

I.2.8. Donació de Vicent Rico Bernabeu (làms. 7-9)⁴

- **Estat:** Finalitzat.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** Vicent Rico Bernabeu va donar a l'Ajuntament de Castalla un bitllet de Castalla de l'any 1937 i un llibre i dos quaderns, de la 1^a ½ del segle XX, amb informació sobre els propietaris rurals de Castalla i plànols dels seus terrenys. La donació es va plasmar en la signatura d'un conveni de donació, el passat 30 de desembre, entre el propi Vicent Rico Bernabeu i l'Alcalde-President de Castalla Juan Antonio Candela Rico. Des d'ací donem les gràcies a Vicent Rico Bernabeu per la seua generosa acció que, sens dubte, ajudarà a conservar i difondre el patrimoni cultural de Castalla.

⁴ Més informació en <http://bit.ly/1Atls4r>, <http://bit.ly/1BgHzfg> i <http://bit.ly/1w59neq>.

Làmines 7-9. Material donat per Vicent Rico Bernabeu.

I.2.9. Treballs de consolidació i adequació de l'aljub de la vila medieval de Castalla situada al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla

- **Número d'expedient de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport:** 2014/0442-A y A-0269/13 (SS.TT.: A-2009-205).
- **Estat:** Finalitzat.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** Sense dubte aquesta ha sigut la principal actuació del SMPC realitzada en 2014 i que ha permès finalitzar la recuperació d'aquesta important peça de l'arquitectura de l'aigua. Els treballs realitzats han consistit en el seguiment arqueològic de l'actuació arquitectònica; amb l'objectiu d'evitar un impacte negatiu de les mateixes sobre el propi depòsit d'aigua i les troballes arqueològiques documentades (làm. 10).

Làmina 10. Zona on es va realitzar el seguiment arqueològic.

No s'ha localitzat cap resta constructiva, ni tampoc canalitzacions d'aigua excavades sobre el terreny natural. En canvi s'han trobat 31 fragments ceràmics que pertanyen a l'època romana i l'edat mitjana (làms. 11 i 12).

Làmina 11. Fragment de ceràmica romana. Plat procedent de la península itàlica (segle I aC).

Làmina 12. Fragment de ceràmica medieval. Pitxer (segles XII i XIII).

Els treballs arquitectònics realitzats han sigut els següents:

- Formació d'una base de formigó per a situar la barana de protecció.
- Col·locació d'una barana de perfils d'acer i vidre transparent antivandàlic.
- Formació d'un mur de contenció de terres al sud del dipòsit.
- Reconstrucció, a partir de les restes conservades, d'un tram de la volta que, originalment, cobria l'aljub (làms. 13 i 14).

Làmines 13 i 14. Aljub sense i amb volta.

- Col·locació de fites per a delimitar l'aljub i les edificacions annexes (làms. 15 i 16).

Làmines 15 i 16. Fites de delimitació de l'aljub i les estructures annexes.

La intervenció executada ha servit, en definitiva, per a recuperar l'aljub i integrar-lo dins del recorregut visitable del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla (làm. 17).

Làmina 17. Aljub en l'actualitat.

I.3. Restauració

I.3.1. Restauració de les figures del Betlem municipal⁵ (làms. 18 i 19)

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** Les figures del Betlem municipal presentaven diversos trencaments i danys produïts per actes vandàlics, manipulació, erosió ambiental i el pas del temps. Per això era necessària una intervenció que permetera recuperar el seu estat original, però sense perdre el seu valor històric. Aquesta va ser realitzada pel restaurador Manuel Pérez Mateu, membre de l'equip que treballa en la recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla i amb una gran experiència en el món de la restauració; amb el patrocini de la Regidoria de Festes i va ser executada.

⁵ Més informació en <http://bit.ly/1BA1qEE>.

Làmines 18 i 19. Restauració de les figures del Betlem municipal.

I.4. Didàctica

- No s'ha realitzat cap actuació en aquest camp.

I.5. Difusió

I.5.1. Col·laboració amb el Museu Arqueològic Provincial d'Alacant en l'exposició *El vino en Alicante* (làm. 20)

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** Amb motiu de l'exposició *El vino en Alicante*, i a petició del comissari de la mostra Emilio Soler Pascual, l'Ajuntament de Castalla va cedir temporalment el quadre de la seua propietat *Primera batalla de Castalla (21 de julio de 1812)*, pintat per l'artista local Eliseo Esteve Candela (1977). Aquest quadre és una còpia

del *Combat de Castalla, 21 de juillet 1812*, obra de Jean Charles Langlois (ca. 1836) i el qual es troba al museu del Castell de Versalles (París, França).

Làmina 20. Primera batalla de Castalla (21 de julio de 1812). Ajuntament de Castalla.
Fotografia de Lledó fotógrafo.

I.5.2. Publicació de notícies en premsa

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2009-actualitat.
- **Descripció:** Les distintes actuacions realitzades s'han donat a conèixer en diversos mitjans de comunicació, de caràcter provincial i comarcal: *Diario Información* i *Escaparate*.

I.5.3. Xarxes socials

I.5.3.1. Bloc *Castalla: Cultura, Història i Patrimoni*⁶ (figs. 22-27) (làm. 21)

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2009-actualitat.

⁶ Més informació en <http://bit.ly/1gMxvfK>.

- **Descripció:** En l'any 2009 el SMPC va posar en marxa el bloc *Castalla: Cultura, Història i Patrimoni* (<http://arepacastalla.wordpress.com>), amb l'objectiu de donar a conèixer la gestió del nostre patrimoni cultural. Les estadístiques de 2014, any en el qual s'ha renovat la plantilla del bloc, que ara presenta un disseny més acurat en colors clars; són les següents:

Castalla: Cultura, Història i Patrimoni

Bloc del Servei Municipal de Patrimoni Cultural de l'Ajuntament de Castalla. Correu electrònic: patrimoniocultural@castalla.org
Telèfons: 965 560 028 ext. 2047 i 687 776 249

PRESENTACIÓ / PRESENTACION / PRESENTATION   NOTÍCIES / NOTICIAS / NEWS

CONEXES LA TEUA HISTÒRIA? / ¿CONOCES TU HISTORIA? / DO YOU KNOW YOUR HISTORY?

CON JUNT PATRIMONIAL DEL CASTELL DE CASTALLA / THE CASTALLA CASTLE HERITAGE SITE

ESPAI OBERT / ESPACIO ABIERTO / OPEN SPACE   PUBLICACIONS / PUBLICACIONES / PUBLICATIONS

MEMÒRIA D'ACTIVITATS / MEMORIA DE ACTIVIDADES / ACTIVITIES REPORT

Línies de treball per a 2015
30 GENER 2015 ~ DEIXA UN COMENTARI

Bloc del Servei Municipal de Patrimoni Cultural de l'Ajuntament de Castalla

Coneix com es gestiona el patrimoni cultural de Castalla!
¿Cómo se gestiona el

Làmina 21. Bloc *Castalla, Cultura, Història i Patrimoni* del SMPC.

Número d'entrades	Total
2009 (març/desembre)	11
2010	20
2011	38

2012	49
2013	35
2014	31
Total	184

Figura 22.

Número de visites	Total
2009 (març/desembre)	401
2010	2.184
2011	6.735
2012	7.692
2013	9.655
2014	8.662
Total	35.329

Figura 23.

Visites mensuals			
Any 2009		Any 2010	
Gener	-	Gener	62
Febrer	-	Febrer	124
Març	4	Març	102
Abril	1	Abril	243
Maig	0	Maig	164
Juny	0	Juny	181
Juliol	25	Juliol	124
Agost	17	Agost	327
Setembre	5	Setembre	182
Octubre	153	Octubre	152
Novembre	98	Novembre	237
Desembre	98	Desembre	286
Total	401	Total	1.954
Any 2011		Any 2012	
Gener	597	Gener	813
Febrer	340	Febrer	788
Març	299	Març	651
Abril	340	Abril	504
Maig	1.093	Maig	828
Juny	471	Juny	572
Juliol	303	Juliol	350
Agost	501	Agost	587
Setembre	651	Setembre	604
Octubre	692	Octubre	543
Novembre	783	Novembre	816
Desembre	663	Desembre	633
Total	6.735	Total	7.692

Any 2013		Any 2014	
Gener	802	Gener	825
Febrer	600	Febrer	1.539
Març	582	Març	1.346
Abril	697	Abril	508
Maig	749	Maig	459
Juny	779	Juny	692
Juliol	698	Juliol	497
Agost	663	Agost	527
Setembre	1.404	Setembre	628
Octubre	1.039	Octubre	694
Novembre	550	Novembre	538
Desembre	1.092	Desembre	400
Total	9.655	Total	8.662

Figura 24.

Mitjana de visites mensuals			
Any 2009 (març/desembre)	40,10	Any 2010	182
Any 2011	561,25	Any 2012	640,75
Any 2013	804,58	Any 2014	721,83
Total	491,75		

Figura 25.

Visites diaris			
Any 2009		Any 2010	
Gener	-	Gener	2
Febrer	-	Febrer	4
Març	0	Març	3
Abril	0	Abril	8
Maig	0	Maig	5
Juny	0	Juny	6
Juliol	1	Juliol	4
Agost	1	Agost	11
Setembre	0	Setembre	6
Octubre	5	Octubre	5
Novembre	3	Novembre	8
Desembre	3	Desembre	3
Total	1	Total	6
Any 2011		Any 2012	
Gener	19,26	Gener	26,23
Febrer	12,14	Febrer	27,17
Març	9,26	Març	21
Abril	14,63	Abril	16,80
Maig	35,23	Maig	27,60

Juny	15,37	Juny	19,07
Juliol	9,77	Juliol	11,29
Agost	15,84	Agost	18,90
Setembre	21,70	Setembre	20,13
Octubre	22,39	Octubre	17,51
Novembre	24,43	Novembre	27,20
Desembre	21,42	Desembre	20,42
Total	18,45	Total	21,11
Any 2013		Any 2014	
Gener	25,87	Gener	26,61
Febrer	21,42	Febrer	54,97
Març	18,77	Març	44,87
Abril	23,33	Abril	16,93
Maig	24,16	Maig	14,81
Juny	25,97	Juny	27,07
Juliol	22,51	Juliol	16,03
Agost	21,39	Agost	17
Setembre	46,80	Setembre	20,93
Octubre	33,52	Octubre	23,13
Novembre	18,33	Novembre	18,33
Desembre	35,23	Desembre	35,25
Total	26,44	Total	26,32

Figura 26.

Mitjana de visites diàries			
Any 2009 (març/desembre)	1	Any 2010	6
Any 2011	18,45	Any 2012	21,11
Any 2013	26,44	Any 2014	26,32
Total	16,55		

Figura 27.

I.5.3.2. Twitter: @CastallaCHP⁷ (lòm. 22)

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2011-actualitat.
- **Descripció:** En la societat actual les xarxes socials desenvolupen un important paper i el seu ús permet arribar a un ampli espectre de públic de manera senzilla i sense costos elevats. Per açò, l'any 2011 es va crear el perfil del SMPC a Twitter. Aquest recull, de forma breu i automàtica, referències –en castellà, valencià i anglès– a totes les notícies publicades al bloc. Si alguna persona està interessada en la mateixa, sols ha de punxar i accedirà al contingut complet. En aquests

⁷ Més informació en <https://twitter.com/castallachp>.

moments, el SMPC té en aquesta xarxa social 265 seguidors i seguidors (33 més que l'any 2013).

Làmina 22. Vista del perfil de Twitter del SMPC.

I.5.3.3. Facebook: <https://es-es.facebook.com/SMPatrimoniCulturalCastalla>⁸ (l'àm. 23)

- **Estat:** En executió.
- **Data d'execució:** 2012-actualitat.
- **Descripció:** En la societat actual les xarxes socials desenvolupen un important paper i el seu ús permet arribar a un ampli espectre de públic de manera senzilla i sense costos elevats. Per açò, l'any 2012 es va crear el perfil del SMPC a Facebook. Aquest recull fotografies, vídeos i referències –en castellà i valencià– a totes les notícies publicades al bloc. Si alguna persona està interessada en la mateixa, sols ha de punxar i accedirà al contingut complet. En aquests moments, el SMPC té en aquesta xarxa social 361 seguidors i seguidors (69 més que l'any 2013).

⁸ Més informació en <http://bit.ly/OSwtY7>.

Làmina 23. Vista del perfil de Facebook del SMPC.

I.5.3.4. Facebook: altres

- **Estat:** En executió.
- **Data d'execució:** 2013-actualitat.
- **Descripció:** A més de la publicació de notícies en la pàgina de Facebook del SMPC; hi ha notícies que també es publiquen en els següents grups i pàgines de Facebook:
  - Ruta Castillos del Vinalopó.
  - Màster Gestió Cultural UOC.
  - ICOMOS (International Council on Monuments and Sites).
  - Portal Iberoamericano de Gestión Cultural.
  - Arqueotur-Red de Turismo Arqueológico.
  - ICAHM (International Committee on Archaeological Heritage Management).

I.5.4. Publicació de treballs (l'àm. 24)

Des del SMPC s'ha publicat els següents treballs:

- Mira Rico, J. A. i Liñana Torres, D. (2013): *El Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla. Una porta oberta cap al patrimoni natural. Guia de visita de fauna i flora.* Castalla.

Làmina 24. Portada de la guia de visita de fauna i flora del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla.

I.5.5. Participació en jornades, seminaris i congressos

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** El personal del SMPC va donar a conèixer el treball que realitza al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla en diversos encontres científics:
  - **III Jornades d'Arqueologia de la Comunitat Valenciana.** En aquestes jornades es van presentar les guies de visita, tant la de castell com la de fauna i flora; a més dels resultats de la prospecció geofísica; la delimitació de l'entorn de protecció del castell i les muralles; i l'excavació, consolidació i

adequació de l'aljub, per a que pugui ser visitat, i de les seues estructures annexes.

- [XVII Congrés de l'Associació de Ceramologia](#). En aquest congrés es van donar a conèixer les ceràmiques medievals recuperades a les excavacions arqueològiques realitzades a l'aljub i les estructures annexes els anys 2010, 2013 i 2014.
- [Congreso Internacional sobre otras Arqueologías](#). En aquestencontre es va parlar sobre la musealització dels castells a la província d'Alacant i sobre les possibilitats que presenta el Castell de Castalla en aquest sentit.

I.5.6. Ampliació de la biblioteca del Servei Municipal de Patrimoni Cultural de Castalla⁹ (lám. 25)

- **Estat:** En execució.
- **Data d'execució:** 2013-actualitat.
- **Descripció:** En col·laboració amb Sara Esteve Vicedo, responsable de la Biblioteca Pública Municipal de Castalla, l'any 2013 es va crear la biblioteca del SMPC, especialitzada en història i patrimoni cultural, que complementa els fons de la biblioteca municipal. En 2014 els fons, procedents de donacions particulars i d'entitats; així com de l'intercanvi amb museus i/o institucions patrimonials, han augmentat.

---

⁹ Més informació en <http://bit.ly/1nd6Qgc>.

Làmina 25. Biblioteca del Servei Municipal de Patrimoni Cultural de Castalla en l'actualitat.

1.5.7. Jornada de portes obertes al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla¹⁰ (l'àm. 26)

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** L'Ajuntament de Castalla –mitjançant la Regidoria i el Servei Municipal de Patrimoni Cultural i la Regidoria de Turisme–; va organitzar una jornada de portes obertes al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla. De la mà de part dels directors científics del *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del*

¹⁰ Més informació en <http://bit.ly/19jLaNI>.

Castell de Castalla; es van donar a conèixer els resultats del treball realitzat a la vila medieval de Castalla. A més, amb la col·laboració del personal de la *Tourist Info Castalla*, els visitants que ho van desitjar també van vore el Castell de Castalla.

Làmina 26. Jornada de portes obertes al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla.

I.5.8. Col·laboració en la Fira de Sant Isidre 2014

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** El SMPC va col·laborar en la Fira de Sant Isidre 2014, junt amb la *Tourist Info Castalla*, en l'apertura del Castell de Castalla el cap de setmana de la fira.

I.5.9. Jornada de portes obertes a la futura seu de l'Ajuntament de Castalla al carrer Major¹¹ (làm. 27)

- **Estat:** Finalitzada.

¹¹ Més informació en <http://bit.ly/19jTg9a>.

- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** El SMPC va col·laborar amb la *Tourist Info* Castalla en l'apertura de la popularment coneguda, com casa Torró abans de la seua transformació en nou edifici administratiu.

Làmina 27. Capella situada a la casa Torró.

I.5.10. Presentació del llibre *La Iglesia de Nuestra Señora de la Asunción de Castalla. Actuaciones patrimoniales 2005-2010*¹² (lám. 28)

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** El divendres 2 de febrer es va presentar aquest llibre realitzat per Juan Antonio Mira Rico, editor científic del treball i responsable tècnic del SMPC; Màrius Bevià i Garcia, codirector del *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla*; Santiago Varela Botella, arquitecte de la Direcció General de Cultura Valenciana; i Vicent Raimon Baldaquí Escandell, professor de ciències i tècniques historiogràfiques a la Universitat d'Alacant. La seua publicació ha servit per a conèixer les característiques de les actuacions patrimonials realitzades al temple entre els anys 2005 i 2010. Unes intervencions que, a més d'aprofundir en el coneixement de l'església, han millorat, sensiblement, el seu estat de conservació.

Làmina 28. Acte de presentació del llibre *La Iglesia de Nuestra Señora de la Asunción de Castalla. Actuaciones patrimoniales 2005-2010*.

¹² Més informació en <http://bit.ly/1JmxgdX> i <http://bit.ly/1zHPxHs>.

I.5.11. Presentació de la guia de visita *El Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla. Una porta oberta cap al patrimoni natural. Guia de visita de fauna i flora*¹³ (làm. 29)

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** El divendres 7 de novembre es va presentar aquesta nova guia del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla, realitzada per Juan Antonio Mira Rico, responsable tècnic del SMPC; i Daniel Liñana Torres, membre del *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla*.

Làmina 29. Acte de presentació de la guia de visita *El Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla. Una porta oberta cap al patrimoni natural. Guia de visita de fauna i flora*.

I.5.12. Actualització de la fitxa del *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla* del Portal Iberoamericano de Gestión Cultural

- **Estat:** Finalitzada.
- **Data d'execució:** 2014.
- **Descripció:** Ja teniu disponible en la secció de Buenas Prácticas del Portal Iberoamericano de Gestión Cultural la fitxa actualitzada del *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla* per a l'any 2014. Aquest portal és una "plataforma online al servicio de los profesionales de la cultura que recopila y

¹³ Más información en <http://bit.ly/1Eh1TuF> i <http://bit.ly/1uv6mmv>.

facilita el acceso gratuito a recursos digitales relacionados con la gestión y las políticas culturales. Este proyecto, iniciado en el año 2000, pretende contribuir a la construcción y desarrollo del espacio cultural iberoamericano, al incluir y potenciar iniciativas procedentes tanto de la Península Ibérica como de América Latina u otros países". L'objectiu de la secció Buenas Prácticas és "fomentar el intercambio de información sobre proyectos realizados exitosamente como resultado de la puesta en marcha de buenas prácticas de gestión cultural desarrolladas en Iberoamérica". En aquest sentit, la fitxa publicada permet conèixer les principals característiques actualitzades 2014 del *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell* impulsat per l'Ajuntament de Castalla mitjançant la Regidoria i el Servei Municipal de Patrimoni Cultural des de l'any 2009. El mateix, que conta amb la participació de 18 investigadors i professionals del patrimoni cultural i natural, comprèn les actuacions d'investigació, conservació, restauració, didàctica i difusió desenvolupades en els béns culturals, materials i immaterials, i naturals: localitzats al turó del Castell de Castalla. Tot això amb l'objectiu de permetre a la societat l'accés i gaudi, intel·lectual i/o físic, d'aquest patrimoni.

I.6. Formació

- No s'ha realitzat cap actuació en aquest camp.

I.7. Tasques administratives

Des del SMPC s'han atès les consultes particulars i professionals relacionades amb el patrimoni cultural. Tanmateix, s'han realitzat d'informes tècnics i la supervisió de les actuacions que es realitzen en el patrimoni cultural local.

II. Consideracions finals

II.1. Aspectes generals

L'exercici 2014 s'ha tornat a inserir en una situació econòmica difícil, però amb un pressupost ajustat –i menor que en anys anteriors– la Regidoria i el SMPC han desplegat una intensa activitat que ha permès la normalització i millora substancial de la gestió del patrimoni cultural de Castalla. En aquesta línia s'han realitzat 2 actuacions menys que l'any passat (fig. 28).

Actuacions	Tipus						Total
	I ¹⁴	C ¹⁵	R ¹⁶	D ¹⁷	D ¹⁸	F ¹⁹	
2009 (març/desembre) ²⁰	1	4	0	0	2	0	7
2010 ²¹	3	7	1	0	8	0	19
2011 ²²	5	6	3	0	12	0	26
2012 ²³	3	6	0	3	14	1	27
2013 ²⁴	6	9	0	2	8	1	26
2014 ²⁵	2	9	1	0	12	0	24
Total	20	41	5	5	56	2	119

Figura 28.

Per a poder continuar amb aquesta tasca, i consolidar definitivament, el treball iniciat en l'any 2009 en favor del nostres béns culturals; és necessari mantenir el pressupost –i incrementar-lo sempre que es pugui– d'aquesta regidoria.

S'ha complert bona part del pla de treball dissenyat per a l'any 2014, no obstant han quedat per a realitzar algunes actuacions que intentaran ser executades en 2015. Les actuacions que han quedat pendents són:

- Difondre *on-line* la documentació de la secció històrica de l'arxiu digitalitzada. S'han d'aprofitar les possibilitats de xarxa per a posar a l'abast de la gent, de manera gratuïta o mitjançant un pagament, la secció històrica de l'Arxiu Municipal de Castalla que es troba digitalitzada. A més de donar un important servei, en cas de pagament, s'aconseguirien recursos econòmics que es destinarien a la conservació dels documents de l'arxiu municipal.
- Millorar la coordinació entre el SMPC i l'àrea d'Urbanisme en tot el tema d'obres que puguen afectar al patrimoni cultural de Castalla. I per això és necessari estar informats de forma continuada per a actuar, en cas necessari, a temps i evitar impactes negatius sobre el nostres béns culturals.

L'any 2015 és continuarà amb la línia de treball dels anys precedents amb la realització de diverses actuacions, entre les quals poden destacar-se:

¹⁴ Investigació.

¹⁵ Conservació.

¹⁶ Restauració.

¹⁷ Didàctica.

¹⁸ Difusió.

¹⁹ Formació.

²⁰ En aquest quadre no computen les actuacions referides a les tasques administratives.

²¹ Ídem.

²² Ídem.

²³ Ídem.

²⁴ Ídem.

²⁵ Ídem.

- **Arxiu Municipal de Castalla.** S'intentarà posar en publicar *on-line* els fons digitalitzats.
- **Fons museogràfics.** Iniciar l'inventari i catalogació dels fons documentals cedits per En Federico José Cerdá Bordera i En José Durá Bellot.
- **Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla.** Continuaran els treballs de recuperació d'aquest important bé patrimonial, en concret de l'aljub de la vila.
- **Col·laboració amb altres regidories i àrees municipals.** Cas de les de Cultura, Manteniment Urbà, Medi Ambient i/o Turisme en projectes que afecten al patrimoni cultural de Castalla.

II.2. Investigació

- S'ha continuat el *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla*²⁶; mitjançant la recuperació de documentació escrita i gràfica dels béns culturals i naturals que l'integren. Aquest projecte és un excel·lent exemple de com un ajuntament pot impulsar actuacions serioses de gestió patrimonial, científiques, dinàmiques, interdisciplinàries i productives; que s'ha presentat i donat a conèixer en diversos fòrums especialitzats.

II.3. Conservació

- S'ha seguit el procés de normalització patrimonial i s'ha participat en algunes de les actuacions realitzades sobre els nostres béns culturals. En aquest cas pot esmentar-se el seguiment arqueològic en les obres de consolidació dels carrers Carril de la Sang i Trinquet; la participació en la incoació d'expedient per a complementar la declaració de bé d'interès cultural del castell i les muralles de Castalla; la inclusió d'un escut heràldic en l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i el Registre General de Béns d'Interès Cultural d'Espanya; la preparació d'un dossier informatiu per a aconseguir que la Dansa de Castalla siga declarada bé immaterial de rellevància local; la supervisió del trasllat dels objectes de la casa del Dr. Sapena; i la protecció de les pintures de la futura seu de l'Ajuntament de Castalla al carrer Major.
- S'ha continuat amb la incorporació de béns culturals, procedents de donacions privades com la de Vicent Rico Bernabeu, al fons patrimonial de l'Ajuntament de

²⁶ Més informació en <http://bit.ly/UkcrVA>.

Castalla. D'aquesta manera es garanteix la seua conservació i el gaudi per part de la societat.

- S'ha continuat amb la recuperació social²⁷ de la secció històrica de l'Arxiu Municipal de Castalla. Les actuacions s'han orientat a situar en els valors recomanats per a la conservació òptima dels documents (17-18º de temperatura i 50-60% de humitat relativa); les condicions ambientals de les sales que conserven documentació històrica:

Casa de la família Rico

- La posada en marxa d'un humidificador, ha permès situar els nivells d'humitat en paràmetres idonis la major part de l'any:
  - La humitat mitjana de l'any 2014 ha sigut del 50,70 %, mentre que de l'any 2013 va ser del 54,51%, l'any 2012 del 57,56% i l'any 2011 del 66,16% (fig. 8).
  - La humitat mitjana dels mesos de maig (52,73%), juny (54,75%), juliol (54,20%), agost (56,79%), setembre (58,64%), octubre (57,19%) i novembre (53,42%); ha romàs dins dels marges recomanables (50-60%) (figs. 6 i 7).
  - La humitat mitjana dels mesos de gener (43,90%), febrer (41,40%), març (40,39%), abril (47,91%) i desembre (47,11%); no ha arribat als marges recomanables –entre el 50 i el 60% (figs. 6 i 7). Per això, s'ha instal·lat un humidificador per a que ajude a arribar als nivells òptims d'humitat.
  - La humitat màxima registrada ha sigut del 58,64 (fig. 9). L'any 2013 la humitat màxima registrada va ser del 67,70%, mentre que l'any 2012 del 67,20% i l'any 2011 del 78,70%.
  - La humitat mínima registrada ha sigut del 40,39% (fig. 10). L'any 2013 la humitat mínima registrada va ser del 41,50%, mentre que l'any 2012 del 44,50% i el 2011 del 37,50%.
  - S'han controlat i reduït les variacions brusques d'humitat que poden afectar seriosament als fons documentals, perquè quan les condicions ambientals arriben al 70% d'humitat relativa, s'accelera el creixement dels fongs nocius per als documents. No obstant,

---

²⁷ Entesa com les actuacions portades a terme en els béns integrants del patrimoni, que permeten a la societat l'accés i gaudi, intel·lectual i/o físic d'aquests béns.

encara s'ha de treballar més per a que les variacions sempre estiguen entre el 50 i el 60% d'humitat relativa.

- La posada en marxa d'un climatitzador, ha permès situar els nivells de temperatura en paràmetres idonis en part de l'any:
  - La temperatura mitjana en 2014 ha sigut de 18,07°; mentre que l'any 2013 va ser de 15,21°; l'any 2012 de 16,02° i l'any 2011 de 18,33° (fig. 3). No obstant encara és necessari treballar més per ajustar la temperatura als paràmetres idonis (17-18°).
  - La temperatura mitjana ha romàs dins dels marges recomanables (17-18°) els mesos de febrer (17,60%), abril (17,56°), maig (17,84°), novembre (17,01°) i desembre (17,73°) (figs. 1 i 2).
  - La temperatura mitjana durant el mes de gener (16,73°) no ha arribat als marges recomanables –entre 17 i 18° (figs. 1 i 2).
  - La temperatura mitjana durant els mesos de març (18,323°), juny (19,53°), juliol (18,47°), agost (18,92°), setembre (18,86°) i octubre (18,31°); ha superat els marges recomanables –entre 17 i 18° (figs. 1 i 2).
  - La temperatura màxima registrada ha sigut de 19,53° (fig. 4). L'any 2013 va ser de 19,90°, l'any 2012 de 26,30° i l'any 2011 va ser de 24,10°.
  - La temperatura mínima registrada ha sigut de 16,73° (fig.5). L'any 2013 va ser de 8,20°, l'any 2012 va ser de 4,50° i l'any 2011 va ser de 11,20°.

Ajuntament de Castalla

- Des de juliol de 2013, també, s'ha començat a controlar-se la temperatura i humitat de la sala situada a l'edifici de l'ajuntament., amb els següents resultats:

Humitat

- La humitat mitjana ha sigut del 48,86% (fig. 18).
- La humitat mitjana dels mesos de gener (51,83%), juny (52,05%), octubre (51,76%) i desembre (50,63%); ha romàs dins dels marges recomanables (50-60%) (fig. 17).
- La humitat mitjana dels mesos de febrer (48,08%), març (47,91%), abril (48,36%), maig (45,84%), juliol (48,57%), agost (46,79%),

setembre (49,38%) i novembre (45,15%); no ha arribat als marges recomanables –entre el 50 i el 60% (fig. 17).

- La humitat màxima registrada ha sigut del 52,05% (fig. 19). L'any 2013 va ser del 54,26%.
- La humitat mínima registrada ha sigut del 45,84% (fig. 20). L'any 2013 va ser del 41%.
- A partir dels resultats, es fa necessari la instal·lació d'instruments que permeten situar la humitat en paràmetres òptims (entre el 50 i el 60%).

Temperatura

- La temperatura mitjana ha sigut de 20,65° (fig. 13).
- Sols el més d'abril (17,66°), la temperatura ha romàs dins dels marges recomanables (17-18°) (fig. 12).
- La temperatura mitjana dels mesos de gener (15,17°), febrer (15,51°), març (16,61°) i desembre (16,41°), no ha arribat als marges recomanables –entre el 17 i 18° (fig. 12).
- La temperatura mitjana dels mesos de maig (21,31°), juny (23,64°), juliol (23,58°), agost (27,23°), setembre (22,80°) i novembre (21,28°); ha superat els marges recomanables –entre el 17 i 18° (fig. 12).
- La temperatura màxima registrada ha sigut de 27,23°. L'any 2013 va ser de 27,70° (fig. 14).
- La temperatura mínima registrada ha sigut de 15,17°. L'any 2013 va ser de 14° (fig. 15).
- A partir dels resultats, es fa necessari la instal·lació d'instruments que permeten situar la temperatura en paràmetres òptims (entre 17 i 18°).

El procés de recuperació social de l'Arxiu Municipal de Castalla també ha abastit altres actuacions com continuar recopilant partitures musicals per a la creació d'una futura secció musical dins l'arxiu –una iniciativa molt interessant donada la gran tradició musical que existeix al municipi.

- En aquest camp, s'ha continuat desenvolupant el *Projecte de recuperació social del Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla*²⁸, mitjançant els treballs de consolidació i adequació de l'aljub de la vila medieval de Castalla situada al Conjunt Patrimonial del Castell de Castalla. Aquesta actuació ha sigut la gran aposta del SMPC en 2014, amb uns resultats perfectament visibles.

II.4. Restauració

- L'assessorament realitzat a l'hora de restaurar les figures del Betlem municipal ha permès recuperar el seu estat original, però sense perdre el seu valor històric.

II.5. Difusió

- Algunes de les actuacions realitzades han aparegut publicades als mitjans de comunicació de caràcter provincial (*Diario Información*) i comarcal (*Escaparate*).
- Ha seguit la consolidació de la presència a Internet, mitjançant el bloc i les xarxes socials Twitter i Facebook.
- L'any 2014 ha disminuït el nombre de visites al bloc²⁹, així com el nombre d'entrades publicades³⁰. Els subscriptors també han augmentat (de 43 a 44).
- A Twitter s'ha arribat als 693 tweets publicats i als 265 seguidors. Aquesta xarxa té molt bona acollida entre la gent.
- La presència del SMPC a Facebook també ha sigut molt positiva. S'ha passat de 295 seguidors (2013) a 362 seguidors (2014). A més, dins d'aquesta xarxa, la informació es difon en més pàgines i grups.
- S'ha realitzat una gran tasca de difusió dels resultats del treball d'investigació que s'han dut a terme, mitjançant la publicació d'articles, la participació i/o organització de congressos, seminaris, conferències, presentacions de publicacions, jornades de portes obertes i col·laboració en importants esdeveniments com la Fira de Sant Isidre.
- La biblioteca auxiliar del SMPC augmenta els seus fonts bibliogràfics progressivament. D'aquesta manera es disposa d'una biblioteca especialitzada en cultura, història i patrimoni cultural a l'abast de la societat.

²⁸ Vore nota 2.

²⁹ Més informació en la figura 23, pág. 26

³⁰ Més informació en la figura 22, pág. 25.

Castalla, 27 de febrer de 2015

Juan Antonio Mira Rico

**Responsable tècnic del Servei Municipal
de Patrimoni Cultural de Castalla**